

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ВЕЛКОВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба №1849/08)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

13 юли 2017 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

13/10/2017 г.

Това решение е станало окончателно при условията на чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Велкова срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Ангелика Нусбергер (Angelika Nußberger), *председател*,
Ерик Мьозе (Erik Møse),
Нона Цоцория (Nona Tsotsoria),
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Шифра О'Лиъри (Síofra O'Leary),
Мартинш Митс (Mārtiņš Mits),
Летиф Хюсеинов (Lətif Hüseynov), *съдии*,
и Милан Бласко (Milan Blaško), *заместник-секретар на отделението*,
След закрито заседание, проведено на 20 юни 2017 г.,
Постановява следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№1849/08) срещу Република България, подадена в Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") на 13 декември 2007 г. от българска гражданка, г-жа Татяна Кънева Велкова ("жалбоподателката"). Жалбоподателката излага оплаквания както в лично качество, така и в качеството ѝ на Едноличен търговец "Тара" ("едноличния търговец").

2. Жалбоподателката се представлява от г-н М. Екимджиев и г-жа М. Черничерска, адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствения агент г-жа А. Панова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателката твърди, че продължителният неуспех на общинските власти да ѝ продадат притежаван от общината етаж от търговски център (като посочената продажба е постановена в окончателно решение) нарушава правата ѝ по чл. 6 § 1 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията. Също така твърди, че не е разполагала с ефективно средство за защита в това отношение.

4. На 6 май 2013 г. Правителството е уведомено за жалбата.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

5. Жалбоподателката е родена през 1966 г. и живее в София.

А. Предложението за приватизация на жалбоподателката и последвалото съдебно производство

6. През 1993 г. жалбоподателката в качеството ѝ на едноличен търговец сключва договор с общинско дружество, по силата на който се ангажира да открие магазин в търговския център на града. Договорът е удължаван многократно.

7. На 1 юли 1996 г. жалбоподателката отправя искане до Общинския съвет на Кърджали ("Общинския съвет") да ѝ продаде първия етаж от търговския център в рамките на преференциална процедура по приватизация за наематели на държавна и общинска собственост, както е предвидено в чл. 35 (1) от Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия ("Закона за приватизация"). През февруари 1997 г. жалбоподателката е уведомена, че на 29 януари 1997 г. Общинският съвет е отказал да приеме предложението ѝ.

8. Жалбоподателката подава жалба срещу отказа имотът да ѝ бъде продаден. На 20 февруари 2004 г. Окръжен съд - Кърджали отменя отказа на Общинския съвет и му дава указания да открие процедура за приватизация, с която да предложи на жалбоподателката възможността да закупи първия етаж на търговския център при преференциални условия в съответствие със Закона за приватизация. Съдът разпорежда изготвянето на няколко експертизи и установява въз основа на тях, че въпросният първи етаж представлява самостоятелно обособени обекти както в техническо отношение, така и с оглед законовите изисквания, които могат да бъдат предмет на разпоредителна сделка. Тази констатация е потвърдена от Върховния административен съд в окончателно решение от 18 февруари 2005 г.

Б. Евикция на жалбоподателката и свързаната с това жалба пред прокуратурата

9. Междувременно на 8 май 2001 г. кметът на Кърджали изпраща уведомление до жалбоподателката, с което прекратява договора ѝ, сключен през 1993 г. (вж. параграф 6 по-горе). На 4 юни 2001 г. кметът издава заповед за евикция на жалбоподателката от помещенията. След обжалване от страна на жалбоподателката Районен съд - Бургас спира изпълнението на заповедта. Това решение е потвърдено от Окръжен съд - Бургас.

10. На 24 септември 2001 г. кметът издава повторна заповед за извеждане на жалбоподателката. Преди влизането ѝ в сила, представители на Общинския съвет принудително влизат в помещенията и във владение на същите. Жалбоподателката се оплаква пред районния прокурор на Кърджали ("районния прокурор") за

твърдяно произволно действие на кмета. На 9 ноември 2001 г. районният прокурор отказва да се намеси или да започне наказателно производство. Впоследствие окръжният и апелативният прокурор потвърждават този отказ.

**В. Отказ на Общинския съвет да се съобрази с решението на
Върховния административен съд за започване на процедура
по приватизация**

11. На 11 април 2005 г. жалбоподателката отправя искане до Общинския съвет да започне процедура по приватизация, за да може да закупи първия етаж на търговския център в съответствие с окончателното решение на Върховния административен съд от 18 февруари 2005 г. (вж. параграф 8 по-горе). Общинският съвет не отговаря на искането ѝ, поради което жалбоподателката сезира районния прокурор за липсата на отговор и го моли да образува наказателно производство. На 3 юли 2006 г. районният прокурор отказва да образува наказателно производство, като отбелязва по-конкретно, че решението е взето от колективен орган, не може да бъде наложена индивидуална наказателна отговорност на който и да било от неговите членове.

Г. Частична приватизация в полза на жалбоподателката

12. На 20 април 2006 г. Общинският съвет решава да открие процедура по приватизация в полза на жалбоподателката по отношение на част от първия етаж на търговския център. Със същото решение Общинският съвет, също така, забранява извършването на всякакви разпоредителни сделки с имота.

13. На 16 юни 2006 г. кметът издава заповед за изготвянето на два експертни доклада в съответствие с относимата процедура: един по отношение на правното състояние на имота и един по отношение на неговата стойност. В хода на производството съответните органи смятат, че търговският център не е бил разделен на отделни обекти и че такова разделяне би трябвало да се извърши, преди да могат да бъдат продадени на жалбоподателката.

14. На 24 юли 2008 г. Общинският съвет упълномощава кмета да открие процедура по приватизация в полза на жалбоподателката по отношение на част от първия етаж на търговския център. На 20 август 2008 г. жалбоподателката подава жалба пред съда срещу мълчаливия отказ на общината да ѝ предложи целия първи етаж на търговския център, а не само за част от него. Докато това производство е висящо, на 29 септември 2008 г. Общинският съвет и жалбоподателката, в качеството ѝ на едноличен търговец, подписват договор, съгласно

който жалбоподателката закупува частта от първия етаж на търговския център, предлагана от Общинския съвет. Жалбата на жалбоподателката срещу мълчаливия отказ на общината е отхвърлена като недопустима от Административен съд - Кърджали на 7 октомври 2009 г. Съдът намира, че неуспехът на Общината да ѝ продаде целия имот, както е решено в окончателното решение от 18 февруари 2005 г. в полза на жалбоподателката (вж. параграф 8 по-горе), не представлява нов отказ за откриване на процедура по приватизация. Той представлява неуспех от страна на въпросните органи да се съобразят с посоченото окончателно решение, разпореждащо откриването на тази процедура по приватизация. Това решение е потвърдено от Върховния административен съд на 22 януари 2010 г.

Д. Производство за обезщетение за вреди

15. Междувременно жалбоподателката завежда иск за обезщетение за вреди срещу Общинския съвет по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. ("ЗОДОВ"). Тя иска обезщетение за неуспеха на Общинския съвет да открие процедура по приватизация с предложение за продажба на целия първи етаж на търговския център. Искът ѝ се отнася до периода между датата на окончателното решение от 18 февруари 2005 г. и датата на подаване на иска за обезщетение - 18 декември 2007 г.

16. Административен съд София-град отхвърля иска ѝ на 10 ноември 2008 г. Съдът намира по-конкретно, че жалбоподателката не е доказала иска си по отношение на търсеното обезщетение за имуществени вреди, като се има предвид, че не е имало сигурност, че ако Общината ѝ направи предложение, тя действително е щяла да плати цената за имота и така да сключи сделката. По отношение на иска ѝ за неимуществени вреди, Съдът намира, че голямото емоционално страдание на жалбоподателката е установено по време на процеса. Страданието обаче е по-интензивно през няколкото месеца непосредствено след първоначалния отказ на Общинския съвет да продаде помещенията на жалбоподателката. Съдът освен това отбелязва по време на заседание на 21 април 2008 г., че жалбоподателката е прекъснала дейността си като едноличен търговец по това време, като се е преместила в друг град със семейството си. Предвид факта, че не е доказано, че жалбоподателката е изпитвала недоволство и напрежение конкретно в резултат на неизпълнение на решението в нейна полза, не ѝ се дължи присъждане на обезщетение за неимуществени вреди.

17. Жалбоподателката обжалва пред Върховния административен съд, който потвърждава заключенията на предходната съдебна инстанция в окончателно решение от 31 май 2010 г.

Е. Пълна приватизация в полза на жалбоподателката

18. Жалбоподателката продължава да опитва да закупи останалата част от първия етаж на търговския център в рамките на преференциалната процедура по приватизация. Тази част е била идентифицирана като съставена от два отделни обекти, за които тя твърди, че ѝ се полагат въз основа на окончателното решение от 18 февруари 2005 г. В отговор на искането на жалбоподателката от 21 юни 2013 г. да ѝ бъде предложено да закупи останалата част от първия етаж на търговския център, Общинският съвет решава през декември 2013 г. по препоръка на адвоката на Общинския съвет, както и въз основа на различни експертни доклади, да ѝ предложи варианта да закупи останалата част от първия етаж на търговския център.

19. На 18 август 2014 г. Общинският съвет продава на жалбоподателката останалата част от първия етаж на търговския център.

Ж. Последващи развития

20. На 12 септември 2014 г. жалбоподателката отдава под наем един от наскоро придобитите имоти на трета страна - дружество. Условието на наема са за период от двадесет години и за цената от 50 000 евро (EUR).

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Приватизация

21. Приложимите разпоредби на Закона за приватизацията, уреждащи преференциалната процедура по приватизация, са обобщени в делото *“Басарба”ООД срещу България*, №77660/01, §§ 18-22, 7 януари 2010 г.

Б. Изпълнение на окончателни административни съдебни решения

22. Приложимите разпоредби, уреждащи изпълнението на окончателните административни съдебни решения по Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. (“Кодекса от 2006 г.”), са обобщени в *Димитър Янакиев срещу България*, №50346/07, 31 март 2016 г., и *Стоянов и Табаков срещу България*, №34130/04, §§ 53-57, 26 ноември 2013 г. Приложимите разпоредби, уреждащи изпълнението на такива съдебни решения преди приемането на

Кодекса от 2006 г., са обобщени в *Ягнина срещу България*, №18238/06, §§ 19-20, 27 януари 2015 г.

В. Отговорност на държавата и общините за вреди

23. Приложимите разпоредби, уреждащи отговорността на държавата и общините за незаконни действия и бездействия по ЗОДОВ, са обобщени в *Гусева срещу България*, №6987/07, § 29, 17 февруари 2015 г.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА И ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

24. Жалбоподателката се оплаква, че неуспехът на Общинския съвет в продължение на девет години и половина да изпълни окончателното решение, постановено в нейна полза, нарушава правото ѝ на съд по чл. 6 § 1 и на правото ѝ на мирно ползване на притежанията по чл. 1 от Протокол №1, които гласят, както следва:

Чл. 6 § 1

"Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения..., има право на справедливо ... гледане ... от ... съд ..."

Чл. 1 от Протокол № 1

"Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби."

25. Правителството оспорва този аргумент.

А. Допустимост

1. Правителството

26. В становището си Правителството повдига няколко възражения относно допустимостта на жалбата.

27. На първо място, то твърди, че жалбоподателката не е изчерпила вътрешноправните средства за защита, тъй като не е предявила иск по раздели IV и VI на Дял V от Кодекса от 2006 г. за изпълнение на съдебното решение. На второ място, нейната претенция за обезщетение, произтичаща от неизпълнението на окончателното, благоприятно за нея, съдебно решение, е неоснователна, както е видно от факта, че е отхвърлена от националните съдилища. На трето място, жалбата на жалбоподателката до Съда не е съобразена с правилото за изискуемия срок от шест месеца, като се има предвид, че Общинският съвет не е изпълнил решението в двумесечния законоустановен срок, предвиден в Закона за приватизация, тя е трябвало да подаде жалба до Съда в рамките на шест месеца след изтичането на този двумесечен срок, но не го е направила. И на последно място, жалбоподателката е допуснала злоупотребила с правото на индивидуална жалба, тъй като властите в крайна сметка са изпълнили постановеното в нейна полза решение.

2. Жалбоподателката

28. Жалбоподателката оспорва аргументите, посочени по-горе.

3. Преценката на Съда

29. Съдът ще разгледа по-долу поотделно различните възражения на Правителството.

(а) Превантивното средство за защита по Кодекса от 2006 г.

30. Що се отнася до неуспеха на жалбоподателката да заведе иск за изпълнение на решението по Кодекса от 2006 г., Съдът отбелязва, че към момента, в който Кодексът влиза в сила (на 1 март 2007 г. по отношение на решения на Върховния административен съд), са изминали две години, през които окончателното решение в полза на жалбоподателката от 18 февруари 2005 г. остава неизпълнено. Съдът счита, че този период е достатъчно дълъг, за да се счита за проблематичен по Конвенцията (вж. по подобен начин относно периода на неизпълнение *Androsov v. Russia*, №63973/00, § 53, 6 октомври 2005 г., където Съдът приема, че забавяне на изпълнението на окончателно решение срещу регионалните власти в продължение на година и дванадесет дни е прекалено дълго).

31. Независимо от горепосоченото, Съдът отбелязва, че в делото *Димитър Янакиев*, цитирано по-горе, §§ 8-61, приема, че средство за защита, предвидено в раздели IV и VI на Дял V от Кодекса от 2006 г., може да се счита за ефективно едва от средата на 2012 г., и че от жалбоподателите, които са подали жалба до Съда преди този момент, не би се очаквало да са опитали това средство за защита.

Жалбоподателката попада в тази последна категория, тъй като депозира жалба до Съда през 2008 г.

32. На последно място, като се има предвид, че производството за обезщетение за вреди би могло по принцип да се счита за ефективно правно средство за защита в случаи на неизпълнение на окончателни административни решения (вж. *Burdov v. Russia (no. 2)*, №33509/04, § 99, ЕСПЧ 2009 г.; *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine*, № 40450/04, § 65, 15 октомври 2009 г.; и *Стоянов и Табаков*, цитирано по-горе, § 102) и че жалбоподателката завежда такова производство за обезщетение (вж. параграф 15 по-горе), не би трябвало от нея да се очаква също така да опита успоредно друго правно средство за защита (вж. *Aquilina v. Malta* [GC], №25642/94, § 39 последно изречение, ЕСПЧ 1999III; *Moreira Barbosa v. Portugal* (решение за допустимост), №65681/01, 29 април 2004 г.; и *Jeličić v. Bosnia and Herzegovina* (решение за допустимост), № 41183/02, 15 ноември 2005 г., където Съдът постановява, че ако има повече от едно потенциално ефективно правно средство защита, от жалбоподателя се изисква да е опитал да упражни едно от тях).

33. С оглед на всичко горепосочено, Съдът не смята, че жалбоподателката в настоящото дело е трябвало да приложи това средство за защита, преди да подаде жалба по Конвенцията.

(б) Компенсаторното средство за защита по ЗОДОВ

34. Жалбоподателката претендира пред националните съдилища, макар и неуспешно, обезщетение за неизпълнението на окончателното решение, постановено в нейна полза (вж. параграф 15 по-горе). Съдът намира, че в настоящия случай, тъй като изпълнението на окончателното решение е могло в крайна сметка да доведе до придобиване на имущество, т.е. материален актив, възможността жалбоподателката да получи обезщетение за невъзможността си да придобие това имущество, по принцип явно представлява достатъчно средство за защита, което може да предостави компенсация (вж., *mutatis mutandis*, *Burdov v. Russia (no. 2)*, цитирано по-горе, § 99). Следователно, жалбоподателката правилно се опитва да упражни това средство за защита на национално равнище. Това производство вече е приключило (вж. параграф 17 по-горе).

35. Съдът отбелязва, че въпреки че в крайна сметка окончателното решение е напълно изпълнено (вж. параграф 19 по-горе), това се случва девет и половина години, след като изпълнението му става задължително. Следователно, предвид дълготото забавяне и липсата на обезщетение по отношение на това забавяне, както и липсата на изрично признаване на нарушение на национално равнище, жалбоподателката все още може да се счита за жертва с оглед

оплакването си (вж. по подобен начин *Burdov (no. 2)*, цитирано по-горе, § 56).

(в) Останалите възражения към допустимостта

36. Съдът намира, че тъй като жалбоподателката все още може да бъде смятана за жертва с оглед оплакването си, това оплакване не представлява злоупотреба (вж. по подобен начин *Burdov (no. 2)*, §§ 29-32).

37. На последно място, Съдът намира, че тъй като двумесечният законоустановен срок, през който властите трябва да изпълнят съдебното решение чрез откриване на процедура по приватизация в полза на жалбоподателката, не е преклузивен, от жалбоподателката не може да се изисква да се е обърнала към Съда в срок от шест месеца след изтичането на този двумесечен законоустановен срок, без първо да даде на местните власти възможност да се съобразят с решението.

(г) Заключение относно допустимостта

38. Съдът освен това отбелязва, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията. Отбелязва още, че не е недопустима на други основания. Следователно, трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

39. Жалбоподателката твърди, че властите са виновни за забавянето на изпълнението на окончателното решение, постановено в нейна полза.

40. Правителството смята, че властите са изпълнили изцяло окончателното решение, като продават през 2008 г. и 2014 г. всички имоти на жалбоподателката.

41. Съдът отбелязва на първо място, че общите принципи относно неизпълнението или закъснялото изпълнение на окончателни съдебни решения са изложени по делата *Burdov v. Russia* (№2), цитирано по-горе, §§ 65-70, *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine*, цитирано по-горе, §§ 51-53, и *Стоянов и Табаков*, цитирано по-горе, §§ 77-78. Същността на тези принципи е, че изпълнението на съдебно решение, постановено от който и да било съд, трябва да се разглежда като неразделна част от "процеса" по смисъла на чл. 6, и че следователно неоснователно дълго забавяне на изпълнението на обвързващо решение може да наруши тази разпоредба на Конвенцията. Съдът подчертава, че "претенция" може да представлява "притежание" по смисъла на чл. 1 от Протокол №1, ако е установено в достатъчна степен, че е изпълняема (вж. *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, решение от 9 декември

1994, Серия А №301-Б, стр. 84, § 59, *Burdov v. Russia*, №59498/00, § 40, ЕСПЧ 2002III).

42. В настоящия случай Съдът намира, че жалбоподателката има легитимно очакване, а следователно и “притежание” по смисъла на чл. 1 от Протокол №1, състоящо се от правото да ѝ бъде предложено да закупи въпросния първи етаж на търговския център при преференциалните условия на чл. 35, ал. 1 от Закона за приватизация (вж. по подобен начин “*Басарба*”, цитирано по-горе, § 20). Съдът освен това обръща внимание, че окончателното решение в полза на жалбоподателката вече е напълно изпълнено (вж. параграфи 14 и 19 по-горе). Той обаче отбелязва, че това става едва след като властите откриват две отделни процедури по приватизация по отношение на едно и също имущество, идентифицирано в окончателното решение (вж. параграфи 12 и 18 по-горе). Времето, изтекло между тези процедури, е значително и представлява забавяне, предвид датата, на която съдебното решение е станало изпълняемо - 18 февруари 2005 г. Освен това тези две процедури приключват съответно едва три години и половина (вж. параграф 14 по-горе) и девет години и половина (вж. параграф 19 по-горе), след като изпълнението им е станало задължително.

43. Съдът приема, че изпълнението на решението в настоящия случай изисква предприемането на стъпки, по-сложни и отнемащи време, от изпълнението на просто задължение от страна на властите за плащане на парична сума. Той обаче отбелязва, че съгласно окончателното решение, с което на Общинския съвет е разпоредено да открие процедура по приватизация по отношение на жалбоподателката, първият етаж на търговския център е бил самостоятелен обект както в техническо отношение, така и според законовите изисквания, и е било възможно да бъде предмет на разпоредителна сделка с недвижими имоти (вж. параграф 8 по-горе). Следователно, без да се засягат стъпките, които общинските власти смятат за необходими за изпълнение на решението (вж. параграф 13 по-горе), Съдът счита, че общото време, необходимо на властите да започнат и завършат процедурата по приватизация, фактът, че изпълнението първоначално е само частично без основателна причина и че не е присъдено обезщетение за това на национално ниво, са достатъчни, за да стигне до заключението, че решението в полза на жалбоподателката е изпълнено след необосновано дълго забавяне, през което жалбоподателката не е могла да приватизира и използва въпросния имот.

44. Следователно, е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията и на чл. 1 от Протокол №1.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЛ. 6 § 1 И ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1

45. Жалбоподателката се оплаква от липсата на ефективно вътрешноправно средство за защита по отношение на оплакването ѝ. Тя се позовава на чл. 13 от Конвенцията, който гласи:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти ...”

46. Правителството оспорва този аргумент.

A. Допустимост

47. Като има предвид нарушението, констатирано по-горе по отношение на забавеното изпълнение на окончателното съдебно решение в полза на жалбоподателката, Съдът смята, че жалбоподателката има обоснована претенция за целите на чл. 13 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че това оплакване е свързано с разгледаното по-горе и също трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Общи принципи

48. Съдът отбелязва, че общите принципи, приложими към такива оплаквания, са изложени в делото *Burdov* (№2), цитирано по-горе, §§ 96-98.

49. Що се отнася по-конкретно до критериите за преценка на ефективността на компенсаторните средства за защита в случаи на неизпълнение на национални съдебни решения, Съдът очертава някои основни изисквания в параграфи 99-100 от това пилотно решение, които са изложени отново в подобно на настоящото дело, а именно *Стамова срещу България*, №8725/07, § 67, 19 януари 2017 г. Той не намира за необходимо да повтаря тези изисквания тук.

2. Приложение на тези принципи в настоящия случай

50. Съдът ще разгледа по-долу ефективността на правните средства за защита, които жалбоподателката е използвала (вж. параграфи 15-17 по-горе и параграф 23 по-горе).

51. Съдът отбелязва, че жалбоподателката по настоящия случай е предявила иск за имуществени и неимуществени вреди без успех. Искът ѝ е разгледан на две съдебни инстанции; на всяка инстанция съдът констатира, че жалбоподателката не е доказала със сигурност, че е претърпяла вреди в резултат на забавеното изпълнение на

окончателното решение. По-конкретно, нейният иск за имуществени вреди е отхвърлен, тъй като не е ясно дали откриването на процедура по приватизация би довело до това жалбоподателката да се съгласи с условията и в действителност да закупи имота, а искът ѝ за неимуществени вреди не е уважен, тъй като жалбоподателката не е представила доказателства за претърпяно емоционално страдание.

52. Съдът отбелязва, че по времето, когато националните съдилища правят тези констатации, по-конкретно до приключването на производството за обезщетение през 2010 г. (вж. параграф 17 по-горе), жалбоподателката успешно е закупила част от дължимото, съгласно окончателното решение (вж. параграф 14 по-горе) имущество. Въпреки това административните съдилища отхвърлят иска ѝ за имуществени вреди главно въз основа на несигурността, че тя действително ще изпълни необходимите от нейна страна действия, за да се осъществи продажбата. При този подход националните съдилища не успяват да отговорят на специфичните аспекти на нарушението по Конвенцията, а именно прекомерното забавяне на изпълнението на окончателно решение чрез отправяне на предложение за приватизация на жалбоподателката. Съдът подчертава, че не подценява трудностите при оценката на вредите като резултат на пропуснати ползи и възможности, и намира, че подходът на националните съдилища в настоящия случай е прекомерно строг и не разглежда съществото на иска на жалбоподателката вследствие на нарушаването на нейните права по Конвенцията. По същия начин подходът им по отношение на установяването на това дали е претърпяла неимуществени вреди (вж. параграф 16 по-горе), не съответства на особено силната презумпция в полза на това, установена от Съда в случаите на дълги забавяния при изпълнението на окончателни съдебни решения.

53. С оглед на гореизложеното, Съдът намира, че въпреки че съществуващото средство за защита по чл. 1 ЗОДОВ от 2006 г. по принцип би могло да предостави на жалбоподателката правна защита във връзка с оплакванията ѝ по чл. 6 § 1 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол №1, ситуацията не е такава предвид обстоятелствата по настоящия случай. Поради това не е налице ефективно правно средство за защита на разположение на жалбоподателката във връзка с оплакването ѝ. Следователно, е налице нарушение на чл. 13 във връзка с тези два члена.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

54. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Обезщетение за вреди

1. Становища на страните

55. Жалбоподателката представя подробна претенция за справедливо обезщетение в края на 2013 г., когато само част от първия етаж на магазина ѝ е била предложена и продадена. На първо място, тя твърди, че цялостно изпълнение на решението е основното ѝ искане, тъй като това би представлявало най-адекватното справедливо обезщетение. Освен това тя иска обезщетение за имуществени вреди под формата на пропусни ползи за сума в общ размер на приблизително 697 000 евро, както и 14 000 евро за неимуществени вреди.

56. Що се отнася до имуществените вреди, тя твърди, че горепосочената сума представлява обезщетение за наема, който е можела да събере, но не го е направила, между 2005 г. и 2008 г. по отношение на цялото имущество, за което се отнася окончателното решение в нейна полза, а именно около 170 000 евро, както и за наема между 2008 и 2013 г. по отношение на останалата част от първия етаж, която тя купува едва през 2014 г., а именно около 50 000 евро. Освен това сумата, която тя претендира за имуществени вреди, включва разликата между цената, която тя плаща за част от имуществото, когато я купува през 2008 г., и много по-ниската цена, която би платила за същото имущество, ако го е купила през 2005 г.; тази разлика е в размер на около 477 000 евро. В подкрепа на горните претенции жалбоподателката представя четири експертни доклада.

57. Правителството оспорва претенцията за имуществени вреди в неговата цялост като неотнوسима, спекулативна и неоснователна. Уточнява, че общинските власти са изпълнили всички свои задължения, произтичащи от окончателното решение в полза на жалбоподателката, като са открили процедура по приватизация през 2014 г. по отношение на останалата част от имуществото. Освен това подчертава, че делото на жалбоподателката не се отнася до реституция на имущество, което преди това е принадлежало на жалбоподателката или на нейните предшественици, а само задължение на общинските власти да започнат административна процедура по приватизация. Следователно, случаят не се отнася до учредено право на собственост, а до извършването на административни стъпки с цел да се предложи на жалбоподателката покупка на етаж от търговски център при

преференциални условия. Също така твърди, че претенцията по отношение на неимуществени вреди е прекомерна.

2. Преценка на Съда

58. Съдът отново заявява, че естеството и обхватът на справедливото обезщетение, което трябва да бъде присъдено от него по чл. 41 от Конвенцията, зависят пряко от естеството на нарушението (вж. *“Шести май инженеринг” ООД и други срещу България*, № 17854/04, § 101, 20 септември 2011 г., с допълнителни препратки). Освен това практиката на Съда установява, че трябва да съществува ясна причинно-следствена връзка между претендираната от жалбоподателя вреда и нарушението на Конвенцията (вж., наред с други, *Stretch v. the United Kingdom*, № 44277/98, § 47, 24 юни 2003 г.). По този начин, за да бъдат присъдени имуществени вреди, жалбоподателят трябва да докаже, че е налице причинно-следствена връзка между нарушението и всяка твърдяна финансова загуба (вж. напр. *Družstevní záložna Pila and Others v. the Czech Republic* (справедливо обезщетение), № 72034/01, § 9, 21 януари 2010 г.).

59. Понякога точното изчисляване на сумите, необходими за пълно обезщетяване на имуществените загуби, понесени от жалбоподателя, може да бъде затруднено от присъщия несигурен характер на вредата, произтичаща от нарушението (вж. *Smith and Grady v. the United Kingdom* (справедливо обезщетение), № 33985/96 и 33986/96, § 18, ЕСПЧ 2000IX). Въпреки че Съдът признава, че обезщетение за загуба на доходи може да бъде включено в подходящи случаи (вж. *Stretch*, цитирано по-горе, § 47), съзнава също така трудностите при изчисляването им при обстоятелства, при които тези доходи биха могли да са колебливи поради различни непредсказуеми фактори (вж. *Dacia S.R.L. v. Moldova* (справедливо обезщетение), № 3052/04, § 47, 24 февруари 2009 г.). Това е особено вярно в случаите, свързани с търговската дейност на дадено дружество, която предполага поемане на рискове и известна степен на несигурност по отношение на използването и рентабилността на въпросните притежания (виж *“Басарба” ООД срещу България* (справедливо обезщетение), № 77660/01, § 26, 20 януари 2011 г.).

60. Ако една или повече причини за вреди не могат да бъдат изчислени точно, Съдът може да реши да направи обща оценка, като се произнася по справедливост (вж. *Comingersoll S.A. c. Portugal* [GC], № 35382/97, § 29, ЕСПЧ 2000IV; и *East West Alliance Limited v. Ukraine*, № 19336/04, § 253, 23 януари 2014 г.).

61. В разглеждания случай Съдът намира нарушение на чл. 6 § 1 и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията поради прекомерното забавяне на изпълнението от страна на общинските власти на окончателно решение, с което им се нарежда да започнат процедура по

приватизация, като предложат за продажба на жалбоподателката етажа на търговски център, който тя преди това е ползвала под наем. Следователно, настоящият случай не се отнася до лишаване от съществуващо имущество или до безусловно задължение на властите да прехвърлят собственост (вж. „Басарба ”ООД срещу България (справедливо обезщетение), №77660/01, § 22, 20 януари 2011 г.). Това, от което жалбоподателката е лишена дълго време, е възможността да закупи имота при преференциални условия и в крайна сметка да развива търговска дейност в него. Нито преференциалните условия, нито точната дата на преговорите обаче са предварително определени.

62. Въз основа на представените пред него материали, Съдът отбелязва, че жалбоподателката успешно е преследвала намерението си да закупи цялото имущество, по отношение на което е имала право да получи предложение от общината, и че следователно забавянето на предложението за продажба ѝ е причинило загуба на финансови възможности във връзка със съответните пазарни условия в конкретния момент. Претенцията на жалбоподателката за имуществени вреди обаче се основава на предположение за потенциални дейности, което не е изцяло подкрепено от представените от нея доказателства и което не отразява присъщата на търговските дейности степен на рискове и несигурност. При решаването на този въпрос Съдът трябва да вземе предвид многобройните несигурности, породени от търговския характер на дейностите, и ограниченията, пред които е изправен Съдът при установяването на съответните факти. Що се отнася до претенцията за неимуществени вреди, нарушенията, които Съдът установява, би трябвало да са причинили на жалбоподателката нестабилност и продължителна несигурност при осъществяването на нейната стопанска дейност. Това също би трябвало да ѝ е причинило чувството за безпомощност и тревога (вж. за сравнение *Centro Europa 7 S.R.L. and di Stefano v. Italy* [GC], №38433/09, § 221, ЕСПЧ 2012 г.).

63. В светлината на гореизложените съображения и вземайки под внимание всички материали, с които разполага, Съдът счита за уместно да се произнесе по справедливост и да направи цялостна оценка на настоящия случай (вж. параграф 60 по-горе). Поради това той счита за разумно да присъди на жалбоподателката обща сума от 20 000 евро, покриваща всички позиции за вреди, плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят върху тази сума.

Б. Разходи и разноски

64. Жалбоподателката също претендира 3263 евро за разходи и разноски, направени пред националните съдилища, и 4848,06 евро за тези, направени пред Съда.

65. Правителството твърди, че тези претенции са прекомерни и необосновани.

66. Според практиката на Съда, жалбоподател има право на възстановяване на разходи и разноски само доколкото е доказано, че те са действително и необходимо направени и са разумни по размер.

67. В настоящия случай, по отношение на разходите и разноските, направени в националното производство, в което жалбоподателката иска обезщетение за нарушение на Конвенцията, Съдът отново подчертава, че ще удовлетворява такива претенции само дотолкова, доколкото те се отнасят до констатираните от него нарушения (вж. *Avdić and Others v. Bosnia and Herzegovina*, №28357/11, 31549/11 и 39295/11, § 51, 19 ноември 2013 г.; *Дуралийски срещу България*, № 45519/06, § 45, 4 март 2014 г.; и *Пенчеви срещу България*, №77818/12, § 88, 10 февруари 2015 г.). Следователно, присъжда на жалбоподателката 3263 евро, направени във връзка с това производство.

68. По отношение на разходите и разноските, направени пред този Съд, като взима предвид документите, с които разполага и горните критерии, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 3161 евро, от които 161 евро за разходи за превод и 3000 евро – за адвокатски хонорар. В тази връзка отбелязва, че жалбоподателката вече е платила на своите представители 1000 евро за процесуално представителство пред Съда и че сключеният за това договор между жалбоподателката и нейните процесуални представители предвижда, че всяка потенциална сума, присъдена от Съда за разходи и разноски, трябва да бъде изплатена директно по банковата сметка на последните, с изключение на платената вече сумата от 1000 евро.

69. Съответно, Съдът присъжда сумата от 6 424 евро общо по тази позиция.

В. Лихва за забава

70. Съдът смята за уместно лихвата за забава да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и на член 1 от Протокол №1 към Конвенцията;

3. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията във връзка с член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокол №1 към Конвенцията;
4. *Приема*,
 - (а) че държавата ответник трябва да заплати на жалбоподателката в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които се конвертират в български лева по курса, валиден към датата на плащането:
 - (i) 20 000 евро (двадесет хиляди евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, по отношение на всички позиции за вреди;
 - (ii) 6424 евро (шест хиляди четиристотин двадесет и четири евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят на жалбоподателката, по отношение на разходи и разноси, от които 2161 евро (две хиляди сто шестдесет и едно евро) да се платят директно по банковата сметка на представителите на жалбоподателката;
 - (б) че от изтичането на гореспоменатия тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на забава, към която се добавят три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено писмено на 13 юли 2017 г., в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Милан Бласко
заместник-секретар

Ангелика Нусбергер
председател